

This eChok Volume of
במדבר 2 Numbers

is donated in loving memory of

Emilio Attia Z"L

נלב"ע שביעי של פסח תשנ"ד

April 2, 1994

ת.נ.צ.ב.ה.

the ears of all the people were turned towards the Torah scroll” (Nehemiah 8:3). It is forbidden to leave the synagogue while the reader is reading. But, it is permissible to leave between [the readings of] one person and another. Someone who devotes himself to learning Torah constantly, whose Torah is his occupation, is permitted to learn Torah while the reader is reading the Torah.

(2) Since the time of Ezra, it has been customary that there be an interpreter who translates for the people that which the reader has read in the Torah, so that they will understand the meaning of the words. The reader reads one verse only and remains silent until the interpreter translates it. Then the reader reads a second verse. The reader may not read to the interpreter more than one verse at a time.

וְשׁוֹתֵקִין וּמְשִׁימִין לְבָם לְמַה שֶׁהוּא קוֹרֵא שְׁנֵאמַר (נחמיה ח) וְאֶזְנֵי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה. וְאֶסוּר לְצֵאת מִן הַכְּנֶסֶת בְּשַׁעַד שֶׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא וּמוֹתֵר לְצֵאת בֵּין אִישׁ לְאִישׁ וּמִי שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה תָּמִיד וְתוֹרָתוֹ אוֹמְנָתוֹ מוֹתֵר לוֹ לְעֹסֵק בַּתְּלִמּוּד תּוֹרָה בְּשַׁעַד שֶׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא בַּתּוֹרָה; ב מִימּוֹת עֶזְרָא נִהְגוּ שִׁיחָא שֵׁם תוֹרָגְמָן מְתַרְגֵּם לְעַם מַה שֶׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא בַּתּוֹרָה כְּדֵי שִׁבְיֵנו עֲנִין הַדְּבָרִים. וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא פְּסוּק אַחַד בְּלִבְדּוֹ וְשׁוֹתֵק עַד שִׁיתְרַגֵּם אוֹתוֹ הַתּוֹרָגְמָן וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא פְּסוּק שֵׁנִי. וְאֵין הַקּוֹרֵא רְשָׁאי לְקֵרוֹת לְמַתוֹרָגְמָן יוֹתֵר מִפְּסוּק אַחַד:

MASEI FOR TUESDAY TORAH

מסעי ליום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילויי הה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הנפש משבת שעברה

יא וּנְטְלוּ מִיַּמַּא דְסוּף וּשְׂרוּ
בְּמִדְבַּר דְּסִין: יב וּנְטְלוּ
מִמִּדְבַּר דְּסִין וּשְׂרוּ בְּדִפְקָה:
יג וּנְטְלוּ מִדִּפְקָה וּשְׂרוּ
בְּאַלוּשׁ: יד וּנְטְלוּ מֵאַלוּשׁ
וּשְׂרוּ בְּרִפְדִים וְלֹא הָיָה תַמָּן
מֵיָא לְעֵמָא לְמִשְׁתֵּי: טו וּנְטְלוּ
מִרִפְדִים וּשְׂרוּ בְּמִדְבַּר
דְּסִינִי:

שני יא וַיִּסְעוּ מֵיַם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־סִין:
יב וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדִפְקָה:
יג וַיִּסְעוּ מִדִּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוּשׁ: יד וַיִּסְעוּ
מֵאַלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִים וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם
לְעַם לְשֹׁתוֹת: טו וַיִּסְעוּ מִרִפְדִים וַיַּחֲנוּ
בְּמִדְבַר־סִינִי:

(11) And they journeyed from the Sea of Reeds and camped in the desert of Sin. (12) And they journeyed from the desert of Sin and camped in Dophkah. (13) And they journeyed from Dophkah and camped in Alush. (14) And they journeyed from Alush and camped in Rephidim, but there was no water there for the people to drink. (15) And they journeyed from Rephidim and camped in the Sinai desert.

PROPHETS Jeremiah 2

נביאים ירמיה פרק ב

יד הכעבדא הוה ישראל אם יליד ביתא הואמדין אתמסר לבוזין: טו עלוהי יכלין מלכיא ירימון קלהון ושוו ארעיה לצדו קרווהי צדין מבלי יתיב: טז אף בני מפסי ותחפנחס יקטלון גברד ויביון נכסד: יז הלא דא פורענותא תתעביד מניד על דשבת ית פולחנא דיי אלהי דאחזיך אורחא תקנא ולא הליכתא

יד העבד ישראל אם יליד בית הוא מדוע היה לבוז: טו עליו ישאגו כפרים נתנו קולם וישיתו ארצו לשמה עריו נצתה (נצתו קרי) מבלי ישב: טז גם בני נף ותחפנחס (ותחפנחס קרי) ירעוף קדקד: יז הלוא זאת תעשה לך עזבך את יהוה אלהיך בעת מולכך בדרך: יח ועתה מה לך לדרך מצרים לשמות מי שחור ומה לך לדרך אשור לשמות מי נהר:

בה: יח וכען מה לכון לאתחברא לפרעה מלכא דמצרים למרמי דכוריו כון בנהרא ומה לכון למגור קים עם אתורא לאגלאה יתכון להלאה מעבר פרת:

- (14) Is Israel a slave? Is he a home-born slave? Why has he become prey?
- (15) Young lions roar over him; they have raised their voice and they have made his land desolate; his cities were burnt without an inhabitant. (16) Also, the children of Nof and Tachpanches will break your crown. (17) Is this not caused by you, by your having forsaking the Lord, your God at the time He leads you on the way? (18) And now, what have you to do in the way of Egypt, to drink the water of the Shichor and what have you to do in the way of Assyria, to drink the water of the river?

RASHI

רש"י

(14) **Is he a home-born slave** — *the son of a maidservant?* (15) **ישאגו** — [*To be understood as*] *they roar [in present tense].* **Young Lions** — [*Symbolic of*] *kings.* **נצתה** — *Burnt in fire.* (16) **בני נף ותחפנחס** — *These are the Egyptians upon whom you trusted for assistance.* **קדקד** — *They will break your skull.* (18) **What have you to do** — *Why do you leave Me, trusting in Egypt.* **The water of the Shichor** — [*I.e., the Nile*], *for they drowned your male children in the Nile.* **And what have you to do** — *To rebel against Me so that you should be exiled by the way of Assyria.*

(יד) וליד ביתא. בן האמה: (טו) ישאגו. שואגים: כפרים. מלכים: נצתה. נצתו באש: (טז) בני נף ותחפנחס. הם בני מצרים שאתם בוטחים עליהם לעזרה: ירעוף קדקד. ירצו וגלגלתיכם: (יז) מה לך. למה תעזבו אותי ותבטחו על מצרים: מי שחור. שטבעו ובוריכם בגילוס: ומה לך. למרוד בי למען תגלו לדרך אשור:

WRITINGS Psalms 74

כתובים תהלים פרק עד

ח אמרו בלבם נינם יחד שרפו כל מועדי אל ח אמרו בלבהון בניהון כחדא

- (8) They said in their hearts — their rulers altogether, they have burned all

בְּאַרְצֵךְ: ט אֹתֵינוּ לֹא רָאִינוּ אֵינֶנּוּ עוֹד נְבִיא וְלֹא־
 אֲתַנּוּ יוֹדֵעַ עַד־מָה: י עַד־מַתִּי אֱלֹהִים יִחַרְף צַר
 יִנְאָץ אוֹיֵב שְׂמֶךְ לְנִצָּחַת: יא לְמַה תִּשָּׁב יְדֶךָ וַיִּמְיֶנְךָ
 מִקְרָב חִיקֶךָ כְּלָה: יב וְאֱלֹהִים מִלְכֵי מִקְדָּם פִּעַל
 יִשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

לְעֵלְמָא: יא לְמָא תִתִּיב יְדֶךָ וַיִּמְיֶנְךָ לְמִפְרוֹק מִן גּוֹ עֲטָפְךָ אִפִּיק וְשִׁיצִי עֲקָתָא: יב וְאֱלֹהָא מִלְכָּא דְשִׁכִּינַת
 קוֹדֶשִׁיהָ מִלְקָדְמִין עֲבִיד פּוֹרְקָנָא בְּגוֹ אַרְעָא:

the meeting places of God in the Land. (9) We have not seen our signs, there is no longer any prophet and there is no one among us that knows how long. (10) O God, how long shall the adversary insult? Shall the enemy blaspheme Your Name forever? (11) Why did You withdraw Your hand, even Your right hand? Remove it from Your bosom, consume them! (12) For God is my king of old, working salvation in the midst of the earth.

RASHI

רש"י

(8) נִינִם — *Their rulers all said: Let us attack their God first and afterwards Israel, for they have burned all the meeting places of God, i.e., all of His Sanctuaries. [The Philistines destroyed Shiloh, Nevuchadnetzer destroyed the First Temple and Titus the Second Temple.]* (9) **Our signs** — *that You promised [we would see] by Your prophets*

we have not seen in many years during our exile. (10) **How long** — *How long will we be in the midst of this suffering.* (11) **Remove it from Your bosom** — *Take it out and remove it from within Your bosom [and attack Your enemies].*

(ח) נִינִם. מוֹשְׁלֵיהֶם אָמְרוּ כּוֹלֵם בּוֹלֵם נִזְוֹג לְאֱלֹהֵיהֶם תְּחַלֶּה וְאַחַר כֵּן לְיִשְׂרָאֵל וְתִדַּע שֶׁהָרִי שָׁרְפוּ כָּל מוֹעֲדֵי אֵל כָּל בְּתֵי וְעַד שְׁלוֹ: (ט) אֹתֵינוּ. שֶׁהִבְחַתְּנוּ בִּיד נְבִיאֶיךָ אֵין אָנוּ רוֹאִים אוֹתָם בְּיָמִים רַבִּים בְּגוֹלָה: (י) עַד מַתִּי. עַד מַתִּי נִהְיָה בְּעֶרְהָ הַזֹּאת: (יא) מִקְרָב חִיקֶךָ כְּלָה. הַשְּׁלִיכָה וְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִתּוֹךְ חִיקֶךָ:

Mishnah Sotah, chapter 1

משנה סוטה פרק א

(1) If one warns his wife [not to be alone with a certain man], Rabbi Eliezer says: He warns her before two witnesses [against secluding herself with so and so,] and [if she then secludes herself,] he makes her drink [the curse-bearing waters] on the testimony of one witness or his personal testimony [that she, in fact, did seclude

א הַמְקַנָּא לְאִשְׁתּוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִקְנָא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם, וּמִשְׁקָה עַל פִּי עַד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עֲצָמוֹ.

רבנו עובדיה מברטנורא

א הַמְקַנָּא לְאִשְׁתּוֹ. אַע"ג דְּהַמְקַנָּא מִשְׁמַע דִּיעֵבַד אֵין לְכַתְּוִילָהּ לֹא, הַהֲלָכָה הִיא שְׁחִיב אָדָם לְקַנְאוֹת לְאִשְׁתּוֹ אִם הִיא צְרִיכָה לְכַר. וְלִקְמֵן מִפְּרֵשׁ כִּיצַד מִקְנָא: מִקְנָא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם. אִם בֹּא לְהַשְׁקוֹתָ מִי הַמְרִים, צְרִיךְ לְהַבִּיא שְׁנַיִם עֵדִים וְלוֹמַר לָהּ בְּפִנְיָהֶם אֵל תִּסְתְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי. וְאִם לֹא קָנָא לָהּ בְּפִנְיָ שְׁנַיִם, אִינָה נֹאסֶרֶת עֲלֵיו בְּסִתְרָה זֶו וְאִינָה

herself and she becomes forbidden to her husband until she drinks]. Rabbi Yehoshua says: He warns her before two and makes her drink on the testimony of two. (2) How does he warn her? If he says in the presence of two: Do not converse with that man [but he did not add, do not seclude yourself with him] and she conversed with him [or secluded herself with him, or if he warned her not to seclude herself with him and she spoke

to him in public], she is still permitted to her husband and [if she was the wife of a priest, she is] permitted to partake of *terumah*. If she entered a secluded place with him and stayed with him sufficient time for having relations, [this is a sotah and] she is forbidden to her husband and forbidden to partake of *terumah* [until she drinks the waters]. If [her husband] died [childless before she had the opportunity to drink], she performs *chalitzah* but may not perform levirate marriage. (3) And the following [who are married to, or are the daughters of, a priest] are prohibited from partaking of *terumah*: One who [was warned by her husband and] says: I am defiled to you [and I do not wish to drink of the waters]; if witnesses come and testify that she defiled herself [even if she drank, since the waters were not effective when there were witnesses that she defiled herself]; one who says: [I am innocent, nevertheless,] I refuse to drink, and one whose husband is unwilling to make her drink and when the husband had relations with her on the way [to the Bet din, the verse states: "The man shall be cleared of iniquity," (Numbers 5:31) and since she is prohibited to him until after she drinks, this man

רבנו עובדיה מברטנורא

משקה אותה: על פי עד אחד או ע"פ עצמו. אפילו אין עדים שנסתרה אלא עד אחד, או הוא עצמו אומר ראיתיה שנסתרה אחר שקנאתי לה, נאסרה בסתירה זו עד שתשתה, שסתירתה אוסרתה עליו מספק: ר' יהושע אומר כו'. צריך ב' עדים אף לסתירה. והלכה כרבי יהושע. ואעפ"כ אמרינן בגמרא דבזמן הזה לא לימא איניש לביתיה אפילו בינו לבינה אל תסתרי עם איש פלוני, שיש לחוש לדברי ר"י ברבי יהודה דאמר מקנא אדם לאשתו על פי עד אחד או על פי עצמו. ואם נסתרה אחר שקנא לה בינו לבינה, נאסרה עליו איסור עולם בזמן הזה שאין שם מי המרים: ב כיצד הוא מקנא לה אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני כו'. בגמרא מפרש למתניתין הכי, אמר לה בפני שנים אל תדברי ודברה, אל תדברי ונסתרה, ולא כלום הוא ואינה אסורה לא לבעלה ולא לתרומה. אמר לה אל תסתרי ודברה עמו שלא בסתר, עדיין מותרת לבעלה ומותרת לאכול בתרומה אם אשת כהן היא. נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה. ושיעור כדי טומאה, כדי לצלות ביצת תרנגולת ולגמעה: ואם מת חולצת ולא מתיבמת. ואם מת בעלה קודם שישקנה, חולצת ולא מתיבמת. דכתיב באשה שמצא בה ערות דבר (דברים כ"ד) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר, ודרשינן לאיש אחר ולא ליבם. ואעפ"כ אינה מותרת לזר בלא חליצה, שכשם שאם היה בעלה חי לא היתה מותרת בלא גט, כך אינה מותרת מן היבם בלא חליצה: ג ואלו אסורות לאכול בתרומה. לעולם. ואפילו היא בת כהן. ואילו שאר סוסות אינן אסורות אלא עד שישתו וימצאו טהורות: ושבאו עדים שהיא טמאה. ואפילו לאחר ששתתה ולא בדקוה המים, אסורה איסור עולם. לפי שאין המים בודקים באשה שיש בה עדים שנטמאת, שנאמר (במדבר ה') ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה, דליכא

is not cleared of iniquity and thus, the waters are not effective in such a case]. How does he act [towards her]? He brings her to the Bet din of that locality and they assign to him two scholars [who accompany them to Jerusalem] lest he have relations with her along the way. Rabbi Yehudah says: Her husband is entrusted with her [and does not require an escort; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (4) They bring her to the High Court in Jerusalem and they intimidate her in the same manner that they intimidate witnesses in capital cases [that they dare not testify falsely]. And they say to her: My daughter, [Do not fear to admit, for] much wine is a cause [for bad behavior], much frivolity is a cause, youth is a cause, bad neighbors is a cause. Do admit for the sake of His Great Name which is written in holiness so that It may not be erased by the waters. And they relate to her matters which neither she nor all the family of her father's house is worthy of hearing [instances where great persons have admitted their misdeeds]. (5) If she says: I have defiled myself, she gives a document foregoing her *ketubah* and leaves. But if she says: I am pure, they bring her to the East gate which is at the entrance of Nikanor's gate where they gave the *Sotah* the water to drink, where they purified women after childbirth and purified lepers. [I.e., where they stood when the priest offered their sacrifices; the space under Nikanor's gate was left unsanctified, so that people being purified

בדרך. כיצד עושה לה, מוליכה לבית דין שבאותו מקום, ומוסרין לו שני תלמידי חכמים, שמא יבוא עליה בדרך. רבי יהודה אומר, בעלה נאמן עליה: ד היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלים, ומאימין עליה בדרך שמאימין על עדי נפשות. ואומרים לה, בתי הרבה יין עושה, הרבה שחוק עושה, הרבה ילדות עושה, הרבה שכנים הרעים עושים. עשי לשמו הגדול שנכתב בקדשה, שלא ימחה על המים. ואומרים לפניך דברים שאינה כדאי לשמען, היא וכל משפחת בית אביה: ה אם אמרה טמאה אני, שוברת כתבתה ויוצאת. ואם אמרה טהורה אני, מעלין אותה לשער המזרח שעל פתח שער נקנור, ששם משקין את הסוטה, ומטהרין את היולדות, ומטהרין את המצורעים. וכהן אוחו

רבנו עובדיה מברטנורא

דידע בה הוא שהמים בודקים, אבל איכא דידע בה, אפילו העדים הם במדינת הים אין המים בודקים: **ושבעלה בא עליה בדרך**. דשוב אין המים בודקים אותה, דכתיב (במדבר ה') ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון, שלא בא עליה לאחר סתירה, אז והאשה ההיא תשא את עונה. אין האיש מנוקה מעון, אין המים בודקים את אשתו: **שני תלמידי חכמים**. שידעו להתרות בו: ר"י **אומר בעלה נאמן עליה**. אם הבעל נאמן על אשתו באיסור חמור של נדה, לא יהא נאמן באיסור קל של לאו גרידא. וטעמייהו דרבנן, מתוך שאיסור קל הוא תקיף עליה יצריה(יא). ואין הלכה כרבי יהודה: **ד היו מעלין אותה לב"ד הגדול**. דכתיב בסוטה (שם) ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת, וכתוב התם (דברים י"ז) ע"פ התורה אשר יורוך, מה להלן בב"ד הגדול אף כאן בב"ד הגדול: **ומאימין עליה**. כדי שתודה: **הרבה ילדות עושה**. וגורם לילדה שתבא לידי קלקול: **דברים שאינן כדאי לשומען**. שאינה ראויה לשמוע אותן הדברים שאומרים לפניה ממעשיהן של צדיקים, כגון יהודה הודה ולא בוש במעשה תמר, ראובן הודה ולא בוש במעשה בלהה: **ה שוברת כתובתה**. כותבת שובר על כתובתה, זנית ואבדתי. כתובתי כדי שלא תוכל לחזור ולתבוע כתובתה ממנו. ובמקום שאין כותבין כתובה אלא סומכין על תנאי ב"ד הוא שכותבת שובר, אבל במקום שכותבים כתובה, מקרעת כתובתה ואינה כותבת שובר: **מעלין אותה לשער המזרח**. מעלין ומורידין אותה(טז). כדי ליגעה אולי תטרופ דעתה ותודה: **שעל פתח שער נקנור**. אדם ששמו נקנור שהביא דלתות לאותו פתח מאלכסנדריא של מצרים ונעשו לו נסים ונקרא שער נקנור על שמו כדאמרין ביומא (לח.): **ששם משקין את הסוטה**. דבעינן לפני

could be positioned “Before the Lord”.] A priest seizes her garments — if they tear they tear, if they shred, they shred — until he uncovers her bosom and he undoes her hair. Rabbi Yehudah says: If her bosom was beautiful, he did not uncover it and if her hair was beautiful, he did not undo it [the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (6) If she was clothed in white, he clothes her in black [and if black is becoming for her, they dress in something uncomely]. If she wore golden ornaments, necklaces, earrings and rings, they remove them from her in order to make her repulsive. After that the priest takes an Egyptian rope [since she is accused of doing “as the deeds of the Land of

Egypt,” (Leviticus 18:3)] and ties it over her bosom [to prevent her clothing from falling]. Whoever wants to watch [her in her repulsive state] may do so except for her male and female slaves because her heart is made defiant through them. All woman should look at her, as it is written: “That all woman may be taught not to follow after your lewdness” (Ezekiel 23:48). (7) In the same measure that a man measures, it is meted out to him. She adorned herself for sin; The Omnipresent makes her repulsive; she exposed herself for sin, the Omnipresent holds her up for exposure; she begins the sin with the thigh and then, with the womb, therefore, she is punished first in the thigh and then, in the womb, nor does the rest of the body escape. (8) Shimshon went after the desire of his eyes, therefore, the Philistines put out his eyes, as it

רבנו עובדיה מברטנורא

ה': ומטהרין את היולדות. כדי שיעמדו על גבי קרבנן. וה"ה ובין זכות הטעונים קרבן: ומטהרין את המצורעים. כדכתיב (ויקרא י"ד) והעמיד הכהן המטהר וכו' לפני ה': אוהו בבגדיה. בבית הצואר שלהן: אם נקרעו. אינו חושש, ואם נפרמו אינו חושש. פרימה גדולה מקריעה שנקרע לקרעים הרבה. לשון אחר, פרימה מן הצדדין קריעה באורך: עד שמגלה את לבה. דכתיב (במדבר ה') ופרע את ראש האשה, אין לי אלא ראשה גופה מנין ת"ל האשה, א"כ מה ת"ל את ראש, מלמד שסותר את שערד: רבי יהודה אומר כו'. שמא תצא זכאה ויתגרו בה פרחי כהונה שראו לבה נאה ושערה נאה. ואין הלכה כר"י ו' היתה מכוסה בלבנים מכסה בשחורים. ואם היו שחורים יפין לה, מכסה בבגדים מכוערים: קטליות. ענקים שמשמיים סביב הצואר. ומפני שהאשה חונקת עצמה בהם כדי שתראה בעלת בשר נקראים קטליות: נזמים וטבעות מעבירים ממנה. מפרש בגמרא דלא תימא שיניחו לה הנזמים והטבעות אחר שקרעו בגדיה וגלו את ליבה שזה יותר גנאי לה, כמו שגנאי יותר לאדם ערום שילך במגעלים ברגליו מלילך יחף, קמ"ל דלא: חבל מצרי. מפרש בירושלמי לפי שעשתה מעשה מצרים. ואם אין חבל מצרי מביא שאר חבלים: וקושרו למעלה מדריה. שלא יפלו בגדיה ותשאר ערומה: וכל הרוצה לראות בא לראות. ודוקא באנשים רשות ואינו חובה. אבל בנשים, חובה על כל הנשים המצויות שם לבא ולראות, כדכתיב ונוסרו וכל הנשים: וכל הנשים מותרות לראותה. חייבין לראותה. הכי מפרש לה בגמרא: ז' המקום ניוולה. שמגלה כהן את ראשה וסותר את שערד וקורע את בגדיה: היא גילתה את עצמה. ישבה בפרשת דרכים וגילתה עצמה לנואף: המקום גילה עליה. שכהן מעמידה על שער נקור ומראה קלונה לכל: בירך התחילה בעבירה תחלה. בדרך תשמיש הירך נהנה תחלה בקירוב בשר: ושאר כל הגוף לא פלט. שאר אברי גופה אינם פלטים מן החולי, ואע"פ שלא הזכירו במקרא אלא בטן וירך:

is written: “And the Philistines laid hold of him and put out his eyes” (Judges 16:2). Avshalom prided himself in his hair, therefore, he was hanged by his hair and because he had lain with ten concubines of his father, (II Samuel 17:22) therefore, he was stabbed with ten lances as it is written: “And ten young men that bore Yoav's armor surrounded him and killed him,” (ibid., 18:15) And because he stole three hearts; [he requested that his father give him a note that any two people he requests should accompany him. He went and showed this decree to two people and then, he showed it to two other people and so on, until he had with him two hundred of the Sanhedrin, thus he stole three hearts,] The heart of his father, the heart of the court and the heart of Israel as it is written: “And Avshalom stole the heart of Israel”; (ibid., 15:6) therefore, three darts were thrust through him, as it is written: “And he took three darts in his hands and thrust them through the heart of Avshalom” (ibid., 18:14). (9) It is the same regarding good [deeds]. Miriam waited a short while for Moshe, as it is written: “His sister positioned herself from afar,” (Exodus 2:4) therefore, Israel delayed for her seven days in the wilderness, as it is written: “And the people did not travel until Miriam was brought in.” (Numbers 12:15) Yosef earned merit by burying his father and none of his brothers was as great as he, as it is written: So Yosef went up to bury his father ... Chariots and horsemen also went up with him.” (Genesis 50:7-9) Who was greater than Yosef, that none other than Moshe occupied himself with his burial? Moshe earned merit with the bones of Yosef and there was none in Israel greater than he, as it is written: “And Moshe took the bones of Yosef with him.” (Exodus 13:19) Whom have we greater than Moshe? Since none other than the Omnipresent occupied Himself [with his burial], as it is written: “And He buried him in the valley.” (Deuteronomy

לפיקך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר (שופטים טז) ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו. אבשלום נתגאה בשערו, לפיקך נתלה בשערו. ולפי שבא על עשר פילגשי אביו, לפיקך נתנו בו עשר לונביות, שנאמר (שמואל ב יח) ויסבו עשרה אנשים נשאי כלי יואב, [ויכפו את אבשלום וימתו]. ולפי שגנב שלשה לבבות, לב אביו, ולב בית דין, ולב ישראל, (שנאמר (שם טו) ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל), לפיקך נתקעו בו שלשה שבטים, שנאמר (שם יח) ויקח שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום: ט וכן לענין הטובה, מרים המתינה למשה שעה אחת, שנאמר (שמות ב) ויתמצב אחתו מרחק לפיקך נתעכבו לה ישראל שבועה ימים במדבר, שנאמר (במדבר יב) והעם לא נסע עד האסף מרים. יוסף זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו, שנאמר (בראשית נ) ויעל יוסף לקבור את אביו, ויעל עמו גם רכב גם פרשים. מי לנו גדול מיוסף, שלא נתעסק בו אלא משה. משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו, שנאמר (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. מי גדול ממושה שלא נתעסק בו אלא המקום, שנאמר (דברים לד) ויקבר אתו בגי ולא על משה בלבד אמרו, אלא

רבנו עובדיה מברטנורא

ח לונביות. חניתות: לב אביו. אמר לו אבשלום לאביו, כתוב לי שילכו עמי שנים איש שאבחר מכל ישראל, כתב לו. והיה מראה חותמו של אביו לשנים, והולכים אחריו, לשנים אחרים והולכים אחריו. עד שכינס מאתים איש, כולן ראשי סנהדראות. הרי שגנב לב אביו ולב ב"ד. ולב כל ישראל, דכתיב ויגנוב אבשלום את לב אנשי ישראל: ט וכן לענין הטובה. נותנים לו לאדם שכר מעין הטובה שעשה. ומיהו יותר ממה שעשה משתלם דמדה טובה מרובה בתשלומין ממדת פורענות:

34:6) Not only regarding Moshe did they say this but, regarding all the righteous, as it is written: “And your righteousness shall go before you; the Glory of the Lord shall be your rearguard.” (Isaiah 58:8)

על כל הצדיקים, שנאמר (ישעיה נח) והלך לפניך צדקך כבוד יי' יאספך:

Gemara Sotah, 2a

גמרא מסכת סוטה דף ב' ע"א

[We learned in the Mishnah:] If one warns his wife [not to be alone with a certain man]. I.e., if he already warned her, however, at the outset, one should not warn [her]. Thus, our Tanna maintains, that it is forbidden to give such a warning [since this brings arguments between the husband and wife, rather, he should watch her quietly]. Rabbi Chisda said: (Sotah 3b) Immorality in a home is like a worm in a sesame plant. And Rabbi Chisda said: Anger in the home is like a worm in a sesame plant. And both these statements refer to a woman [i.e., a woman who is immoral and a woman who is angry eventually will destroy the home]. But in the case of a man, this is not [necessarily] so. And Rabbi Chisda said: At first, before Israel sinned [with immorality] the Divine Presence dwelled with each individual, as it is stated: “For the Lord your God is present among your camp” (Deuteronomy 23:15). When they sinned, however, the Divine Presence departed, as it is stated: “Let Him not see any unseemly matter among you that He would turn away from you” (ibid.) (Sotah 4b). Rabbi Avira expounded, sometimes in the name of Rabbi Ammi and sometimes in the name of Rabbi Assi: Whoever eats bread without washing, is considered as though he has had relations with a harlot, as it is stated: “For on account of a harlot to a loaf of bread” (Proverbs 6:26). Said Rava: This is; On account of a harlot to a loaf of bread? [According to your interpretation] it should have stated: On account of a loaf of bread to a harlot. [Rather,] said Rava: [The meaning is:] Whoever had relations with a harlot, will eventually be compelled to seek a loaf of bread. Rabbi Zerikah said, in the name of Rabbi Elazar: Whoever makes light of washing his hands [before eating bread], is uprooted from the world. Rabbi Chiya bar Ashi said, in the name of Rav: In the first washing [before eating bread], he raises his hands upward, but in the latter washing [after the meal], he lowers his hands. There is a similar teaching: One who washes his hands [before the meal] lifts them up,

המקנא די'עבד אין לכתחלה לא קסבר תנא די'ין אסור לקנאות. אמר רב חסדא ונותא בביתא כי קריא לשומשומא. ואמר רב חסדא תוקפא בביתא כי קריא לשומשומא אידי ואידי באיתתא אבל בגברא לית לן בה. ואמר רב חסדא בתחלה קודם שחטאו ישראל היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד שנאמר (דברים כג) כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך כיון שחטאו נסתלקה שכינה מהן שנאמר (שם) ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. (דנ"ב) דרש רב עזריא זמנין אמר לה משמיה דרבי זמנין אמר לה משמיה דרבי אסי כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאלו בא על אשה זונה שנאמר (משלי ו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם. אמר רבא האי בעד אשה זונה עד ככר לחם בעד ככר לחם עד אשה זונה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם. אמר רבי זריקה אמר רבי אלעזר כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם. אמר רבי חייא בר אשי אמר רב מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה. תניא גמי הכי הנוטל ידיו

lest the water pass beyond the wrist, flow back, and render them impure. [A person washes his hands twice, once, to purify the hands and the second time to purify the first waters; however, the second waters only purify that water which the Rabbis required for the first washing, i.e., up to the wrist. If he pours the water past his wrist the first time and holds his hands downward, the first water that had been above the wrist, trickles down and the second pouring, does not purify it, his hands remain impure (see Yadayim 2:3 and Bartenura, Chok, vol. 5 pg. 110).] Rabbi Avahu says: Whoever eats bread without wiping his hands [dry], it is considered as though he eats defiled bread [as wet hands makes the bread repulsive], as it is stated: And the Lord said: "Thus will the Children of Israel eat their bread unclean" (Ezekiel 4:13).

צָרִיד שִׁיגְבִיהַ יְדָיו לְמַעַלָּה שָׁמָּא יֵצְאוּ הַמַּיִם חוּץ לְפָרֶק וַיִּחְזְרוּ וַיִּטְמְאוּ אֶת הַיָּדִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ כָּל הָאוֹכֵל פֶּת בְּלֹא נִיגּוּב יָדַיִם כְּאִילוֹ אוֹכֵל לָחֶם טְמֵא שְׁנָאֲמַר וַיֹּאמֶר ה' כִּכָּה יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לֶחֶמָם טְמֵא וְגו':

זוהר שמות דף ב' ע"ב

(אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ירמיה ט) על ההרים אש אשא בכי ונהי אלא אלין אינון טוריא רמיא דעלמין ומאן אינון טוריא רמיא אינון בני ציון הנקרים המסולאים בפז) והשתא הוו נחתין בגלותא בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקן. לאחורא וכד (הו) עאלו בגלותא בכבל השיבו דהא לית להו קיומא לעלמין דהא קודשא בריך הוא שביק לון ולא ישגח בהון לעלמין. ותנינן אמר רבי שמעון ביהיא שעתא קרא קודשא בריך הוא לכל פמליא דיליה וכל רתיבין קדישין וכל חיליה ומשרייתיה ורברבניו וכל חילא דשמיא ואמר לון מה אתון עבדין הקא ומה בני רחמאי בגלותא דבבל ואתון הקא קומו חותו כלבון לבבל ואנא עמכון. דהא הוא דכתיב (ישעיה מג) כה אמר ה' למענכם שלחתי בגלה וגו' למענכם שלחתי בגלה דא קודשא בריך הוא והורדתי בריחים בלם. אלין כל רתיבין ומשריין עלאין פד נחתו לבבל אתפתחו שמיא ושראת רוח נבואה קדישא על חזקאל וקמא כל מה דחמא ואמר לון לישראל הא מאריכון הקא וכל חילי שמיא ורתיבוי דאתו למידר בניבון לא תימנהו עד דאצטריך לגלאה כל מה דחמא וארא כד וארא כד ואי גלי יתיר ממה דגלי כלא אצטריך בין דחמו ישראל כד חדו וכד שמעו מלין מפומיה דחזקאל לא חיישו על גלותהון כלל דהא דעו דקודשא בריך הוא לא שביק לון וכל מאי דגלי ברשותא גלי:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Chasidim, 148

מספר חסידים סימן קמ"ח

For the ears, He set the fingers which are pointed like pegs, and the ear lobe, which is very wide, [to clog his ears] to serve as a wall and a fence preventing him from hearing anything sinful. For the eyes, He set eyelids, so that a person can cover, close and shut his eyes and not see evil. And for the tongue, He set two walls: A wall of bone [the teeth] and a

שם לאזנים האצבעות המשופות ביתדות או אלית האוזן רחבה הרבה להיות חומה ונגד נגד השומע אם ישמע דבר חטא. שם עפעפים לכסות ולסתום ולעצום עיניו מראות ברע. וללשון שתי חומות חומת

wall of flesh [the lips], to prevent a person from speaking evil talk or any sinful words. But when a despicable person sets his ears to hear sin, his eyes to see sin, or his tongue to speak deceit, what is he doing? He is breaking down the fence of the King of the universe, and how great is his sin. A parable: If a person breaks a fence set up by a king of flesh and blood, he is liable to the death penalty. If, then, someone breaks the fence of the King of the universe, how much more so does he deserve to die. Regarding this it is stated: “Whoever breaks through a fence, a snake will bite him” (Ecclesiastes 10:8).

עצם וחומת בשר מלדבר בלשון הרע וּשׁוֹם דְּבַר עֲבִירָה וְהָאָדָם הַנִּבְזָה כְּשֶׁהוּא שֵׁם אֲזַנְיוֹ לְשִׁמוֹעַ עֲבִירָה. וְעֵינָיו לְרֵאוֹת עֲבִירָה. לְשׁוֹנוֹ לְהַצְמִיד מִרְמָה מִה עֲשָׂה פֶרֶץ גָּדֵר מִלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכִמְהָ חֲטָאִים נַעֲשׂוּ. קַח מִשָּׁל אָדָם הַפּוֹרֵץ גָּדֵר מִלֶּךְ בְּשָׂר וְדָם הוּא חַיִּיב מִיתָה הַפּוֹרֵץ גָּדֵר מִלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם עַל אַחַת בְּמֵה וְכִמְהָ שְׁבֹן מוֹת הוּא וְעַל זֶה נֶאֱמַר וּפּוֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכְּנוּ נַחֲשׁ:

Practical Law:

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 12

(1) The reader may not raise his voice louder than the interpreter. The interpreter may not raise his voice louder than the reader. The interpreter may not translate until the reader finishes saying the verse. The reader may not read the next verse until the interpreter finishes the translation. The interpreter must not lean on a pillar or beam, rather, he stands in awe and fear. He must not translate from a written text, but orally. The reader may not assist the interpreter, so that people will not say that the translation is written in the Torah. A minor may act as interpreter when an adult reads, but, it is disrespectful to an adult that he act as interpreter, when a minor reads. There must not be two interpreters together, but rather one person reading and one translating. (2) Not all texts may be translated in public. The deed of Reuvein (Genesis 35:22); the priestly blessing (Numbers 6:24-26), the sin of the golden calf, from “Moshe said to Aharon” until “Moshe saw the people” (Exodus 32:21-25), as well as one more verse; “Then the Lord struck the people with a plague” (ibid., v. 35), is read but not translated. The sin of Amnon, in the place where he is called “Amnon, son of David” (II Samuel 13:1), is read but, not translated.

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק י"ב

א אין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מן המתרגם. והמתרגם לא יגביה קולו יותר מן הקורא. ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא. ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי התורגמן ואין התורגמן נשען לא לעמוד ולא לקורה אלא עומד באימה וביראה ולא יתרגם מתוך הכתב אלא על פה. ואין הקורא רשאי לסייע לתורגמן שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה. והקטן מתרגם על ידי גדול ואין כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן ולא יהיו המתרגמין שנים באחד אלא אחד קורא ואחד מתרגם: ב ולא כל המקראות מתרגמין בצבור מעשה ראובן וברכת כהנים ומעשה העגל מן ויאמר משה אל אהרן עד וירא משה את העם וגו' ועוד פסוק אחד ויגוף ה' את העם וגו' נקראין ולא מתרגמין. ובמעשה אמנון במקום שנאמר אמנון בן דוד נקרא ולא מתרגם: